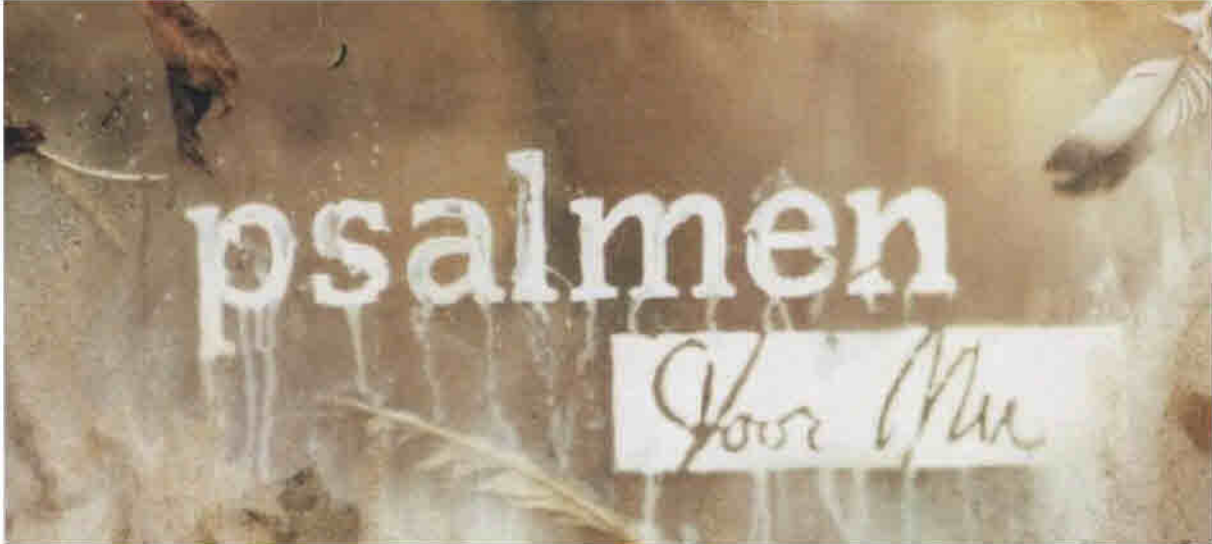

Handreiking

Deputaten Liturgie en Kerkmuziek

2014

In het Aanvullend Rapport voor de Generale Synode van Ede 2014 was de volgende handreiking voor het gebruik van liederen uit de reeks Psalmen voor Nu te vinden. De opdracht daartoe was gegeven door de GS van Harderwijk 2011.

Uiteindelijk zal deze Handreiking, samen met de eerder verschenen Handreiking voor verantwoord gebruik van liederen uit de bundels Opwekking, deel uit gaan maken van een samenhangende handreiking rond muziek in de liturgie, in een diverse praktijk.

Steunpunt Liturgie

4 Psalmen voor Nu, handreiking voor de kerken (met psalmenlijst)

Inleiding

De *Handreiking Psalmen voor Nu* is geschreven in opdracht van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt Harderwijk 2011 en wordt u als kerken aangeboden door deputaten Liturgie en Kerkmuziek. De handreiking – met psalmenlijst - wil u informeren over deze ‘Psalmen voor Nu’ en de manier waarop u hiermee in de praktijk aan de slag kunt. Het is toegestaan delen van de handreiking te gebruiken in uw kerkblad.

Geloofsliederen

De psalmen als geloofsliederen staan bij onze kerken hoog in aanzien. Ze vormen een bonte verzameling liederen in het hart van de bijbel, ingegeven door de heilige Geest (Hebr. 3: 7). Deze geliefde liederen kregen in de zestiende eeuw de vorm zoals wij die nu kennen: liederen in coupletten, op melodieën uit Geneve. Daarnaast zijn er verschillende andere psalmtradities.

Soms zingen we in de kerk ‘Psalmen voor Nu’. Dat zijn psalmen die vanaf 2002 vanuit de grondtekst opnieuw vertaald zijn door dichters, met hulp van oudtestamentici, en op muziek gezet door componisten. Vanaf 2005 verscheen jaarlijks een psalmen-cd. De taal van de teksten sluit nauw aan bij het Nederlands van alledag. Door deze vertaalslag kunnen nieuwe generaties de inhoud van de psalm beter begrijpen en waaien de psalmen hopelijk minder snel het kerkraam uit. Bovendien sluit de lichte muziek aan bij de luisterervaring van veel mensen. Als teksten en melodieën gedateerd zijn (of zo ervaren worden) kan de aansluiting met geloof en kerk verhinderd worden.

***David (27 jaar)** Ik ben ook zo iemand die de psalmen heeft leren kennen/waarderen via Psalmen voor Nu. Ik zit al mijn hele leven (27 jaar) in een Christelijk Gereformeerde Kerk waar de psalmen wekelijks gezonden worden in oude en nieuwe berijming. Het drong niet tot me door.*

Nu ik een jaar of vijf Psalmen voor Nu luister, ken ik de Psalmen. Niet alleen de vrolijke, makkelijk meezingbare psalmen maar ook de sombere, ruwe en haast onbegrijpelijke psalmen. Ik ben ze enorm gaan waarderen, en Psalmen voor Nu heeft dat aangewakkerd. Het is sterk dat PvN enorm trouw blijft aan de grondtekst, hoe ongemakkelijk die soms ook is. En daarnaast zijn het vaak ook gewoon mooie liedjes.

Uitgeverij Boekencentrum bracht in 2013 de negende cd, *Licht, kom tevoorschijn*, uit met nieuwe psalmen, en werkt eraan het project in 2014 af te sluiten met de laatste twee cd's en een

literaire uitgave met alle psalmteksten, waarmee het project voltooid is. Op

www.psalmenvoornu.nl kunt u meer informatie vinden. ‘Psalmen voor Nu’ worden gezongen in verschillende protestantse kerken – gereformeerd of PKN - naast de Geneefse psalmen; in evangelische kerken zijn het de eerste héle gezongen psalmen waarmee men kennismakt. Over de zingbaarheid zijn de meningen verdeeld: wat de ene gemeente aankan, ervaart een andere als te moeilijk.

Een aantal ‘Psalmen voor Nu’ is opgenomen in het *Liedboek – bidden en zingen* en in *Opwekking*.

Bijzonder is dat de hele psalm gezongen wordt. Dat was ook de bedoeling van de bekende berijming, maar coupletliederen kunnen gemakkelijk ‘per couplet’ gezongen worden. Bij ‘Psalmen voor Nu’ lukt ‘knippen’ niet. Een psalm vertelt een eigen verhaal en mag uitspreken. Meer dan vroeger krijgt de zingende gemeente zicht op het complete verhaal van God in deze ene psalm, een verhaal met details die ons als westerse verwende mens niet altijd welgevallig zijn. Psalmen strelen en striemen. De projectgroep nam zich daarom bewust voor

niet alleen de 'warme' regels te kiezen. Psalmen zijn wereldlieders: ze hebben situaties wereldwijd tot onderwerp. Een kerk die psalmen zingt, klaagt bij God om wat er in de wereld en in het eigen leven gebeurt. Zo ervaren we dat we in de kerk vaak plaatsvervangend zingen: slaat een regel niet op jou, dan wel op iemand anders voor wie jij die regel zingt. Zo bidt de kerk voor de wereld en voor de gemeente wereldwijd.

Samengevat

Eenzijds willen gereformeerde kerken de psalmen hoog houden. Het zijn voor altijd voorbeeldlieders waarin de universele breedte van het leven met God en de meest persoonlijke emoties meeklinken.

Anderzijds bestaat er verlegenheid met de verouderde taal in de berijmde versie.

Kunnen de psalmen in dit 'taalgewaad' nog wel landen bij jongeren? Voor jongere generaties kan de bekende vorm een drempel zijn. 'Psalmen voor Nu' komt daaraan tegemoet met muziek die aansluit bij de luisterervaring van velen, met frisse teksten die de psalm nieuw laten klinken. Het geloof van de oude psalmen kan binnenkomen. Daarmee investeert de kerk in de toekomst, zodat de psalmen hun plek als bron voor de gemeentezang kunnen behouden. Of, zoals een jongere zei:

De psalmen zijn door 'Psalmen voor Nu' veel meer gaan leven. In elk geval voor mij persoonlijk, maar voor zover ik in kan schatten ook voor andere mensen bij mij in de gemeente. Het is een frisse, hedendaagse weergave van eeuwenoude teksten.

Ik zing graag psalmen

Column door Roeland Smith

Roeland Smith is als componist betrokken bij Psalmen voor Nu en Schrijvers voor Gerechtigheid. Zijn liederen verschenen in o.a. de Opwekkingsbundel en het Liedboek, zingen en bidden in huis en kerk

Ik zing graag psalmen.

Ze leren mij leven en zingen.

Ik zie ze terug in het evangelie. Ik hoor ze terug in liederen. Ik proef ze terug in mijn gebed.

Ik zing graag psalmen.

Psalm 104 geeft me oog voor de schepping. Psalm 51 leert me vragen om vergeving. Psalm 13 leert me smeken om hulp. Psalm 96 richt mijn ogen op Jezus. Psalm 15 daagt me uit het goede leven te leven. Psalm 75 belooft mij dat God het kwaad zal stoppen. Psalm 144 geeft mij uitzicht op een nieuwe aarde: vol vrede en veiligheid. Psalm 133 geeft me de zegen.

Ik zing graag psalmen.

Ze stijgen uit boven de tijd. Ze doen niet aan heilige huisjes en zijn niet nodeloos voorzichtig. Ze doen niet aan theologische modes. Ze zeggen me waar het op staat.

Ik zing graag psalmen.

Ze leren mij wat aanbidden is: met alles altijd naar God toe gaan. Woede, wraakzucht, verdriet, liefde, dankbaarheid: krop het niet op, maar breng het bij God.

Ik zing graag psalmen.

Ze houden mij de spiegel van de profeten voor: een lied zonder daden is een lied zonder waarde.

Ik zing graag psalmen.

Zo leer ik God kennen. Zijn woede om onrecht, zijn liefde voor gestruikelden. Zijn verdriet om gebrokenen, zijn zorgzaamheid voor zoekenden. Zijn sarcasme voor spotters, zijn humor voor gevorderden. Zijn liefde voor deze wereld. Zijn liefde voor mensen. Zijn liefde voor ons. Zijn liefde voor zijn gemeente. Zijn liefde voor mij.

Ik zing graag psalmen.

Ze leren mij leven en zingen.

Ik zing graag psalmen.

Op welke manier te gebruiken

1. Zingen in de eredienst

Voor u overgaat tot het gebruik van 'Psalmen voor Nu' is het goed u af te vragen, of het gebruik in uw eigen situatie mogelijk is. Met andere woorden: de wens om ze zo nu en dan te zingen, betekent niet vanzelfsprekend dat het in de praktijk ook mogelijk is, of altijd mogelijk is. 'Psalmen voor Nu' behoren tot het genre van de lichte muziek en ze vragen daarom andere muzikale vaardigheden dan die nodig zijn voor het begeleiden van berijmde psalmen of gezangen uit het *Gereformeerd Kerkboek* of *Liedboek 1973*. Vraag u dus eerst af of in uw gemeente de benodigde vaardigheden aanwezig zijn. En verder: overleg altijd eerst met de persoon die voor de bewuste zondag op het rooster van begeleiden staat en houd rekening met zijn/haar speelvaardigheden.

Ook is het zinvol om uw gemeente in ogenschouw te nemen. In melodisch en ritmisch opzicht is dit type muziek voor sommigen bijna vanzelfsprekend, automatisch te 'pakken' en dus goed te zingen. Anderen struikelen even vanzelfsprekend over ritme, tekstplaatsing en melodische wendingen.

Durf daar van te voren aandacht aan te besteden, bijvoorbeeld door voor de dienst te oefenen, door de eerste keren te focussen op solozang, door te beginnen met bekende melodieën, overzichtelijke en eenvoudige liederen.

Kortom: het beginnen met iets nieuws vraagt om een goede didactiek en methodiek. Het vraagt ook om de afweging: past dit in *onze* gemeente?

Als u als gemeente wilt beginnen met een psalm-voor-nu, hebt u een muziekgroep nodig of soms alleen een pianist. Bij de muziekgroep zingen een of twee zangers voor de microfoon. Dit is vergelijkbaar met de uitkomende stem van een orgel. Zo wordt de melodie van de psalm goed hoorbaar en kan de gemeente meezingen.

Begin met een kleine psalm die goed te doen is: psalm 130 of psalm 121.

Daarna kunt u psalm 84 en psalm 57 aanleren en in de liturgie opnemen. Psalm 15 en psalm 16 zijn heel geschikt in deze startfase. Psalm 23 eveneens. Als u deze psalmen gedaan hebt, is er een begin waarop u als gemeente verder kunt bouwen. Psalm 8 is aan te leren (mooi als dooplied), psalm 96 (missionair), psalm 133 (eensgezindheid /familiepsalm), psalm 140 (recht van de zwakken).

Kies alleen psalmen die passen in de lijn van de dienst. Kies alleen psalmen die ooit voor de dienst geoefend zijn.

Laten combo of band zichzelf niet 'de kerk uitspelen'. Sommige muziekgroepen spelen zo hard dat ze de gemeentezang overstemmen; dat is niet de bedoeling, evenmin als dit bij het orgel de bedoeling is. Muziekgroep en orgel ondersteunen de gemeentezang en niet omgekeerd.

Het begeleiden van gemeentezang is iets anders dan het presenteren van een solistisch gezongen lied.

Het is in dit verband ook belangrijk rekening te houden met de omvang en de akoestiek van de kerk zelf. Kerkgebouwen zijn niet voor dit type muziek gebouwd en dat is qua geluid vaak te horen. Laat het combo dus eerst eigen klank en geluid afstemmen op het gebouw, en luister vervolgens, zeker de eerste keren, kritisch naar het samenspel met de gemeente, én naar het geluid in een vol kerkgebouw. U hoeft de uitvoering op de cd's niet als voorbeeld te nemen; u speelt zoals u het mooi en passend vindt.

Orgelpsalmen en combopsalmen kunnen in een en dezelfde dienst prima gecombineerd worden (mengdiensten), als de gemeente maar 'stem-recht' blijft houden in haar zang.

